

Jens K. Jørgensen og K. Hee Andersen (1). Den spæde spiræa dér ligner med sine flagrende blomsterflige et bortsejlende luftskib med viftende lømmetørklæder *Valdemar Rørdam* (2). Når rugen lysner i sin lød, · står den og dufter sødt af mjød. · · Dens duft er sød og honningmild, · men også sælsomt stram og vild. · · Den er på én gang mild og bly · og veg og varm og vild og sky. · · En duft i denne soldags blæst · af svundne dages fryd og fest *K. L. Kristensen* (3). Mjødurtens skummende krus (a), mjødurten blomst er det gærende skum, · der ud af bægeret bruser (b) *Otto C. Fønss* (4). Spiræa ligner kartet uld, · en pudseklud fra paradiset *Cai M. Woel* (5). Dødningsblege mjødukt står · og dufter honningsødt *Aage Laugesen* (6); mjødurten drysser sine hvide blomster · med honningduft ned over hendes kinder *Holger Rørdam* (7). Frøken Nenny, ung og prud, · elsked' mig, da vår sprang ud, · elsked' mig i somrens ild, · mjøduktfin og valmuvild *Sophus Claussen* (8).

K. L. Kristensen, Mjødukt (3).

LITTERATUR: (1) 462 120; (2) 789v 39; (3) 490b 18–20; (4a) 283b 13, b 283c 104; (5) 982d 102; (6) 533 64; (7) 417 nr. 27,1918; (8) 131d 6.

Bibernelle, *Poterium sanguisorba*

25–50 cm høj, kantet stængel, uligefinnede blade og korte, næsten runde aks af små grønne eller rødlige blomster. Vokser især på kalkbund, sjældent.

Bibernelle 1805ff af usikker oprindelse, begyndelsen af 1400-t i formen *pimpinelle* om en skærmpilante (s. 290) med lignende blade; i ældre litteratur er *bibernellen* ofte forvekslet eller sammenblandet med skærmpilanten og kvæsurt (omtalt nedenfor). *Hårknop* 1793–95 konstrueret navn efter det penselformede støvfang, *blodstiller* 1795, *blodstillende bibernelle* 1806ff, anvendt (herhjemme?) som styptikum (1).

Simon Paulli 1648,107: kan anvendes mod »flod, blodflod og alt for strenge tider« (menses), nogle mener endog, at det er nok at holde planten i hånden, til den bliver varm. Den tørrede plante anvendes kogt eller som pulver mod kræft, den knuste drysses på snitsår i hænderne. »Om sommeren, når den er grøn, plejer de, som gerne drikker vin, at misbruge samme urt, idet de ... kommer den i vinen og navnlig den røde for at gøre den velsmagende og køle den«, men

der advares, drikken nydt til overmål kan give »stor hovedværk og ølsyge« næste dag.

Sættes med syv andre planter på brændevin mod bl.a. feber (1600-t), rødderne indgår i vin-eller urtevand mod blæresten (o. 1700) (2). Er blevet anbefalet til garvning og bladene som salat (1806; 3), de unge blade kan bruges som krydderi i salat og suppe, med andre krydderurter i sauce (4).

LITTERATUR: (1) 689 2,334f; (2) 488o 189,281 sml. 248; (3) 398 1806,846f; (4) 480 15.

Kvæsurt, *Sanguisorba officinalis*

minder om *bibernellen*, men er højere (30–90 cm) og blomsterne er samlet i et ovalt mørkerødt aks. Meget sjældent, findes i nogle få jyske moser og enge samt et sted i NSjælland.

Navnet gjaldt oprindeligt (fra begyndelsen af 1400-t) skærmpilanten *pimpinelle* (se s. 290) og er vel overført til kvæsurt med lignende blade og samme anvendelse som sammensnerpende og blodstillende lægemiddel, jf. *blodurt* 1672–1916 (1). Afkog drikkes mod nyresten og blodgang = dysenteri (2). Kvæsurt (?) var god mod forstoppelse, brystmerter og brandsår (ØMøn; 3). – En ko med blodig urin indgives finskåret kvæsurt i øl (1757; 4); kvæsurt nævnes blandt råd for kvægets lungesyge (5).

Roden kunne bruges til garvning; planten blev undertiden sat på brændevin for at give den en krydret smag, bladene var anvendelige som salat (1).

LITTERATUR: (1) 689 2,534; 739 1,1796,634; 398 1806,142; (2) 718 1837,152; (3) 161 1906/23:625; (4) 929 142; (5) 83 154.

Agermåne, *Agrimonia eupatoria*

De 30–80 cm høje og ranke stængler har mellembrudt finnedede blade, småbladenes underside er gråladden; de små gule og vellugtende blomster sidder i en lang akslignende klase, nødfrugten med det blivende bæger har en krans af hagebørster. Almindelig ved veje og gærder.

Agermåne o. 1300ff (aghermonæ) omtydtes af det latinske slægtsnavn, o. 1450 *agermonie*, 1533 *agermønje*, o. 1700 *agrimoni*. *Borwarth* o. 1450, forleddet beslægtet med *burre*; *brudurt* 1520 planter var sårlægende, se nedenfor; *kattestjert* (= -hale) 1688–1796, *svinerumpe* 1688–1793;